

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΕΩΝ Μ.Ε. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Μέλη Μ.Ε.: Βασιλική Πάχτα ΑΜ (Πρόεδρος), Γεώργιος Γραμμένος ΑΜ, Γεώργιος Δέλλιος ΑΜ, Κωνσταντία Δρόσου ΠΜ, Σωσάννα Κάρλα ΑΜ, Παναγιώτης Λεοντής ΠΜ, Μαρία Λουκμά ΑΜ, Κωνσταντίνος Παρασκευόπουλος ΑΤΜ, Κωνσταντίνος Ρηγόπουλος ΑΜ, Αικατερίνη Ριτζούλη ΑΜ, Θωμάς Σαλονικιός ΠΜ, Βασιλική Τερζή ΠΜ, Πολυξένη Τσαλδάρη ΑΜ.

Σύνδεσμος με Δ.Ε.: Ηλία Περτζινίδης, Πρόεδρος ΤΕΕ/ΤΚΜ

Επιμελήτρια Μ.Ε.: Δήμητρα Μαργαρίτη

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Δράσης του ΤΕΕ/ΤΚΜ για τη Θητεία 2024-28, η ενδεικτική θεματολογία της νεοσύστατης Μ.Ε. Προστασίας Πολιτιστικής Κληρονομιάς είναι:

- Καταγραφή των μνημείων της ΠΚΜ.
- Προτάσεις για τη βελτίωση των διαδικασιών ελέγχου και έγκρισης μελετών αποκατάστασης.
- Προώθηση της επιστημονικής αναστήλωσης.
- Οργάνωση ημερίδων και συνεδρίων για την προστασία των μνημείων.
- Συνεργασία με το Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του ΑΠΘ.

Στην 1^η Συνεδρίαση της Μ.Ε. (19/2/2025), αποφασίστηκε η ενασχόληση της Μ.Ε. με όλα τα προτεινόμενα από την Δ.Ε. του ΤΕΕ/ΤΚΜ θέματα. Για την επιτυχή υλοποίηση των στόχων της Μ.Ε. και σύμφωνα με το Πρόγραμμα Δράσης του ΤΕΕ/ΤΚΜ για τη Θητεία 2024-28, αποφασίστηκε η συγκρότηση ολιγομελών και ευέλικτων σχημάτων εργασίας (Ομάδες Εργασίας / Ο.Ε.), με συγκεκριμένο συντονιστή (Συντονιστής Ο.Ε.) και μέλη (Μέλη Ο.Ε.). Κάθε Ο.Ε. θα είναι υπεύθυνη για την επιτυχή υλοποίηση των επιμέρους στόχων και δράσεων της Μ.Ε. σε συνεργασία με όλα τα μέλη της Μ.Ε.

Η Πρόεδρος της Μ.Ε. (συμμετέχει σε όλες τις Ο.Ε.) με τους Συντονιστές των Ο.Ε. θα είναι υπεύθυνοι για την ομαλή συνεργασία των μελών των Ο.Ε. με τα υπόλοιπα μέλη της Μ.Ε., την ορθή υλοποίηση των επιμέρους και συνολικών στόχων βάσει του Προγραμματισμού των Δράσεων, καθώς και την υλοποίηση των παραδοτέων εντός των προτεινόμενων χρονοδιαγραμμάτων.

Συγκεκριμένα προτείνονται οι εξής Ο.Ε.:

1^η Ο.Ε.: Καταγραφή μνημείων / ιστορικών κατασκευών ΠΚΜ

Συντονίστρια: Κ. Ριτζούλη. Μέλη: Σ. Κάρλα, Κ. Παρασκευόπουλος, Μ. Λουκμά, Γ. Γραμμένος, Θ. Σαλονικιός, Β. Πάχτα

2^η Ο.Ε.: Βελτίωση διαδικασιών ελέγχου και έγκρισης μελετών αποκατάστασης

Συντονίστρια: Κ. Δρόσου. Μέλη: Σ. Κάρλα, Π. Τσαλδάρη, Κ. Ρηγόπουλος, Γ. Γραμμένος, Θ. Σαλονικιός, Γ. Δέλιος, Β. Πάχτα

3^η Ο.Ε.: Δικτύωση - διάχυση γνώσης

Συντονίστρια: Β. Πάχτα. Μέλη: Κ. Δρόσου, Π. Τσαλδάρη, Γ. Γραμμένος, Μ. Λουκμά, Β. Τερζή, Γ. Δέλιος

Ο προγραμματισμός των δράσεων της Μ.Ε. Προστασίας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, σε συνδυασμό με τις εργασίες των αντίστοιχων Ο.Ε. αφορά στα ακόλουθα:

Α. Καταγραφή μνημείων / ιστορικών κατασκευών ΠΚΜ

Αντικείμενο αποτελεί το σύνολο των αξιολογών κτιρίων, ιστορικών κατασκευών και συνόλων της ΠΚΜ, που εκ προοιμίου διαχωρίστηκαν σε προστατευόμενα και εν δυνάμει προστατευόμενα. Τα **προστατευόμενα** αποτελούν το βασικό αντικείμενο της παρούσας πρότασης.

Οι εργασίες εκκινούν από τη διαπίστωση του κατακερματισμού της πληροφορίας σχετικά με **το καθεστώς προστασίας των ιστορικών κτιρίων και συνόλων**, καθώς και η πληθώρα δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι μηχανικοί, οι πολίτες, οι ερευνητές και γενικά το ευρύ κοινό στην αναζήτηση και αξιοποίηση αυτών των δεδομένων, προκειμένου να προχωρήσουν σε κάποια ενέργεια επί των κτιρίων.

Ως κεντρικός στόχος αναδείχθηκε η ανάπτυξη ενός **ενιαίου συστήματος αναζήτησης πληροφοριών** για τα μνημεία της Κεντρικής Μακεδονίας, το οποίο θα επιτρέπει:

- Την εύκολη αναγνώριση του καθεστώτος προστασίας κάθε ιστορικού κτιρίου ή συνόλου της ΠΚΜ, μέσω μιας ενιαίας ψηφιακής πύλης (μηχανή αναζήτησης).
- Την ενοποίηση και αξιοποίηση υπαρχόντων δεδομένων open access και αφορούν στα προστατευόμενα μνημεία της ΠΚΜ, που παραμένουν διάσπαρτα.
- Την ανάδειξη της ιστοσελίδας του ΤΕΕ/ΤΚΜ ως κόμβου αναζήτησης πληροφοριών ιστορικών κτιρίων και συνόλων της ΠΚΜ.

Στον διάλογο θίχτηκαν παράλληλα θέματα αξιοποίησης υπαρχόντων φυσικών αρχείων, τα οποία παραμένουν αναξιοποίητα σε διάφορες τοποθεσίες και φορείς και εν δυνάμει μπορούν να αποτελέσουν μελλοντικά μεγάλη πηγή για ερευνητικούς κυρίως σκοπούς. Διαπιστώθηκαν ωστόσο οι δυσκολίες αξιοποίησης, καθώς κάθε ένα από αυτά τα αρχεία παραμένει σε διαφορετικά επίπεδα επεξεργασίας ή ψηφιοποίησης.

Τα βήματα που θα ακολουθηθούν για τη δημιουργία του κόμβου αναζήτησης, μέσω της οποίας απορρέουν και τα παραδοτέα της ομάδας, είναι τα εξής:

- Αναζήτηση και εξεύρεση των αρχείων ανοιχτής πρόσβασης και κυρίως των δύο βασικών αρμόδιων φορέων: του Υπουργείου Πολιτισμού και του Υπουργείου Μακεδονίας Θράκης. (2025)
- Δημιουργία εγχειριδίου στο οποίο θα αναλύονται τα επιμέρους χαρακτηριστικά της τήρησης αυτών των αρχείων. (2026 συλλογή δεδομένων-2027 συγγραφή)
- Πρόσκληση σε στρογγυλή τράπεζα (2026 - 2027) με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων για τον συντονισμό και τη διαμόρφωση κοινής στρατηγικής που θα διασφαλίζει τη συμβατότητα και τη διαφάνεια των δεδομένων.

B. Βελτίωση διαδικασιών ελέγχου και έγκρισης μελετών αποκατάστασης

Το πρόγραμμα δράσης και έρευνας της παρούσας θεματικής αφορά στην καταγραφή, συλλογή και συγκριτική μελέτη των παρακάτω:

- Ιστορικό αρχαιολογικών νόμων και νόμων προστασίας
- Ισχύουσα νομοθεσία, αρχαιολογικός νόμος , προεδρικά διατάγματα, νόμοι προστασίας, ταξινόμηση προστατευόμενων κτιρίων
- Φορείς προστασίας στην Ελλάδα, αποφάσεις ίδρυσης, σκοποί αρμοδιότητες, πλαίσιο λειτουργίας
- Διεθνείς φορείς προστασίας, ίδρυση, σκοποί αρμοδιότητες, πλαίσιο λειτουργίας
- Καταγραφή οργάνων της πολιτείας με αρμοδιότητα τον έλεγχο των μελετών που αφορούν κηρυγμένα ή προστατευόμενα κτίρια
- Οδηγίες εγκύκλιοι, προδιαγραφές μελετών αποκατάστασης ή χρήσης μνημείων, ή μελετών που έχουν σχέση με μνημεία και το περιβάλλον τους, αρχαιολογικούς χώρους, διατηρητέα κτίρια
- Προβλήματα στην εφαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας (έρευνα και καταγραφή)
- Πρακτικές , νομοθεσία, και όργανα προστασίας σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Προτάσεις βελτίωσης

Το τελικό παραδοτέο θα αφορά στη σύνταξη και ανάπτυξη ενός εγχειριδίου που θα απευθύνεται στους Μηχανικούς που ασχολούνται με θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς και θα περιλαμβάνει:

- καταγραφή της νομοθεσίας, των φορέων προστασίας και του πλαισίου λειτουργίας και των αρμοδιοτήτων τους στην Ελλάδα
- καταγραφή προβλημάτων στην εφαρμογή της νομοθεσίας
- προτάσεις βελτίωσης

Γ. Δικτύωση - Διάχυση γνώσης

Στο πλαίσιο λειτουργίας της ΜΕ, προτείνονται δράσεις που αφορούν στη διάχυση γνώσης – δικτύωσης σε δύο επίπεδα και σε σχέση με:

- Τα παραδοτέα της ΜΕ
- Ευρύτερες θεματικές που αφορούν στην προστασία, ανάδειξη και διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς της ΠΚΜ (μνημειακής και άυλης)

Στόχος είναι η διάχυση γνώσης, δικτύωση και συνεργασία με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, μηχανικούς και άλλους επιστήμονες που ασχολούνται με την πολιτιστική κληρονομιά και δραστηριοποιούνται στην ΠΚΜ, ώστε το ΤΕΕ/ΤΚΜ να αποτελέσει μακροπρόθεσμα επίσημο κόμβο ενημέρωσης και δικτύωσης.

Εμπλεκόμενοι φορείς:

- Υπηρεσίες ΥΠΠΟΑ: Εφορείες Αρχαιοτήτων (Εφορεία Αρχαιοτήτων Περιφέρειας Θεσσαλονίκης, Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους, Εφορεία Αρχαιοτήτων

Σερρών, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κιλκίς, Εφορεία Αρχαιοτήτων Πέλλας, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ημαθίας, Εφορεία Αρχαιοτήτων Πιερίας), Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Κεντρικής Μακεδονίας, Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων /Γραφείο Βορείου Ελλάδος, Μουσεία (π.χ. Αρχαιολογικό μουσείο Θεσσαλονίκης, Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, Αρχαιολογικό μουσείο Πέλλας κλπ)

- Υπουργείο Εσωτερικών, Τομέας Μακεδονίας και Θράκης: Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών και Διατηρητέων Κτιρίων, Κέντρο Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς (Κε.Δ.Α.Κ.)
- Πανεπιστημιακά Προγράμματα και Ιδρύματα: ΔΠΜΣ 'Προστασία, Συντήρηση και Αποκατάσταση Μνημείων Πολιτισμού' Πολυτεχνικής Σχολής ΑΠΘ, Τμήματα Πολυτεχνικής Σχολής ΑΠΘ.
- Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης: Δήμοι, Περιφέρεια ΚΜ.
- Ιδιωτικοί φορείς: Τεχνικά γραφεία, κατασκευαστικές εταιρείες, άλλες σχετικές εταιρείες (π.χ. δομικών υλικών)
- Επιστημονικοί Σύλλογοι: ΕΤΕΠΑΜ, ΕΛΛΕΤ / Παράρτημα Θεσσαλονίκης

Οι προτεινόμενες δράσεις της τετραετίας 2025-28 κατηγοριοποιούνται ως εξής:

Ανάδειξη ΤΕΕ/ΠΚΜ ως κόμβου συνεργασίας και ενημέρωσης

- Υλοποίηση συναντήσεων και στρογγυλών τραπεζών (δια ζώσης, υβριδικές) με εμπλεκόμενους φορείς στις εγκαταστάσεις του ΤΕΕ/ΤΚΜ για την παρουσίαση των στόχων της ΜΕ και τη διερεύνηση δυνατοτήτων συνεργασίας και διοργάνωσης κοινών δράσεων δικτύωσης-διάχυσης γνώσης.
- Συνεργασία με σχετικές Μ.Ε. του ΤΕΕ/ΤΚΜ, καθώς και με αντίστοιχες Μ.Ε. άλλων Παραρτημάτων του ΤΕΕ
- Καταγραφή των σχετικών και εμπλεκόμενων φορέων που δραστηριοποιούνται στην ΠΚΜ και σύντομη παρουσίαση της δράσης τους σε ψηφιακό κατάλογο
- Διερεύνηση ανάπτυξης μητρώου (hub) μηχανικών - μελετητών, κατασκευαστικών εταιρειών, τεχνικών γραφείων σε θέματα αποκατάστασης
- Παρουσίαση του ψηφιακού καταλόγου των φορέων (με δυνατότητα αναζήτησης με λέξεις κλειδιά) σε ειδικό τομέα (σελίδα) της ιστοσελίδας του ΤΕΕ/ΤΚΜ. Υπερσυνδέσεις άμεσης μεταφοράς στην ιστοσελίδα του κάθε φορέα. (τέλος 2025)

Διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων σε μηχανικούς

- Δημιουργία μηχανισμού διοργάνωσης αυτοχρηματοδοτούμενων εκπαιδευτικών σεμιναρίων (σύγχρονων και ασύγχρονων) σε ευρύτερα και ειδικά θέματα προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς (μνημειακής και άυλης) αξιοποιώντας τα διαθέσιμα οπτικοακουστικά εργαλεία και ψηφιακές πλατφόρμες (π.χ moodle) (2026)
- Ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού (curriculum) των εκπαιδευτικών σεμιναρίων (θεματικές, τύπος και διάρθρωση διαλέξεων, προσκεκλημένοι εισηγητές) (2026)
- Πιλοτική διοργάνωση 2 εκπαιδευτικών σεμιναρίων με δυνατότητα πιστοποίησης των συμμετεχόντων από το ΤΕΕ/ΤΚΜ. (άνοιξη και φθινόπωρο 2027)

Διάχυση γνώσης

- Διοργάνωση 3 Ημερίδων στις εγκαταστάσεις του ΤΕΕ/ΤΚΜ σε συνεργασία με άλλους φορείς και σε θέματα που άπτονται της προστασίας, ανάδειξης και διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς (μνημειακής και άυλης), καθώς και των δράσεων της παρούσας Μ.Ε. (άνοιξη 2026, 2027, 2028 / 18 Απριλίου: Διεθνής ημέρα μνημείων)

- Διερεύνηση δυνατότητας διοργάνωσης και θεσμοθέτησης Συνεδρίου με εξειδικευμένες θεματολογίες σε σχέση με την προστασία, ανάδειξη και διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς (περιφερειακό ή εθνικό), σε συνεργασία με άλλους φορείς.
- Ενημέρωση – δημοσιοποίηση των στόχων και δράσεων της ΜΕ, μέσω αναφορών και προβολής στο Newsletter του ΤΕΕ/ΤΚΜ
- Προβολή στόχων και δράσεων της Μ.Ε. στη ΔΕΘ

Ενίσχυση της επιστημονικής και ερευνητικής δραστηριότητας

- Παρουσίαση - δημοσίευση των επιστημονικών και ερευνητικών αποτελεσμάτων του της ΜΕ σε Συνέδρια, Επιστημονικά Περιοδικά και άλλες εκδόσεις εθνικού και διεθνούς επιπέδου.
- Διερεύνηση δυνατοτήτων συμμετοχής σε εθνικά και ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα με σχετικό επιστημονικό αντικείμενο.